

POWIAT
RADOMSKI

Zauważ
PROW 2007-2013
wokół siebie

Krajowa Sieć Obszarów Wiejskich

Szanowni Państwo,

za nami 10 lat członkostwa Polski w Unii Europejskiej. Przez ten czas Mazowsze wiele zyskało. Zmieniły się nie tylko miasta, ale i tereny wiejskie. Ważnym źródłem wsparcia przy podnoszeniu standardu życia na wsi były inwestycje realizowane w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013. Nowe drogi, sieci kanalizacyjne, wodociągi, skwery czy place zabaw to tylko przykłady z setek inwestycji, które udało się nam wspólnie zrealizować.

Przed nami kolejne wyzwania. Kluczowym przedsięwzięciem jest „Internet dla Mazowsza”, dzięki któremu zlikwidujemy tzw. białe plamy w dostępie do Internetu. W efekcie 90 proc. mieszkańców Mazowsza będzie miało szansę na korzystanie z sieci. Ponadto w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020 nadal będziemy wspierać projekty, których celem jest walka z bezrobociem, aktywizacja ludności wiejskiej oraz promocja innowacyjnych produktów czy wyrobów.

Proponowany przez Krajową Sieć Obszarów Wiejskich największy w ostatnich latach cykl informacyjno-promocyjny umożliwi właśnie wymianę informacji w zakresie dobrych praktyk i wykorzystania środków z UE w województwie mazowieckim.

Na 37 jednodniowych konferencjach będziemy rozmawiać o prawidłowo realizowanych projektach z beneficjentami i potencjalnymi beneficjentami funduszy unijnych na terenach wiejskich. Cykl skierowany jest do organizacji pozarządowych działających w obszarze wsi i rolnictwa, związków zawodowych i branżowych, partnerów społeczno-gospodarczych, ośrodków doradztwa rolniczego, izb rolniczych, lokalnych grup działania, instytucji naukowo-badawczych, uczelni wyższych, szkół rolniczych i samorządów lokalnych, a jego celem jest przeprowadzenie dyskusji na temat efektów dotychczasowych działań Samorządu Województwa Mazowieckiego w zakresie wspierania rozwoju obszarów wiejskich. Serdecznie zapraszam Państwa na wspomniane spotkania i zachęcam do czynnego w nich udziału.

Z wyrazami szacunku

Adam Struzik
Marszałek Województwa Mazowieckiego

Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013 jest instrumentem realizacji polityki Unii Europejskiej w dziedzinie rozwoju obszarów wiejskich. Program określa cele, priorytety oraz zasady, na podstawie których wspierane są działania dotyczące tej problematyki. Realizowanie strategicznych założeń Programu możliwe jest dzięki działaniom podejmowanym na rzecz rozwoju obszarów wiejskich w ramach osi priorytetowych. Wszystkie działania współfinansowane są z Europejskiego Funduszu Rolnego na Rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (EFRROW) oraz środków krajowych.

Dzięki pozyskanym pieniądзом w ramach PROW na lata 2007-2013 możliwe było dofinansowanie m.in. takich przedsięwzięć jak: budowa sieci wodociągowych i kanalizacyjnych, oczyszczalni ścieków, projektów obejmujących wykorzystanie energii ze źródeł odnawialnych, a także kształtowanie przestrzeni publicznej.

PROW na lata 2007-2013 obejmował 22 działania realizowane w czterech osiach:

- Oś 1 - Poprawa konkurencyjności sektora rolnego i leśnego
- Oś 2 - Poprawa stanu środowiska naturalnego i obszarów wiejskich
- Oś 3 - Jakość życia na obszarach wiejskich i różnicowanie gospodarki wiejskiej
- Oś 4 - Leader.

Działania skupione w dwóch pierwszych osiach mają na celu dostosowanie rolnictwa i leśnictwa do rosnących standardów UE, także związanych z ochroną środowiska. Są one kierowane przede wszystkim do producentów rolnych. Natomiast przedsięwzięcia wspierane w osi trzeciej uzupełniają realizowane w dwóch pierwszych osiach. Mają one w zintegrowany sposób różnicować działalność gospodarczą oraz tworzyć miejsca pracy poza rolnictwem, jak również poprawiać jakość życia mieszkańców wsi i obszarów wiejskich. Wdrażanie działań osi Leader opiera się przede wszystkim na wykorzystaniu wiedzy i doświadczenia lokalnej społeczności dla rozwoju regionu. Włączanie partnerów społecznych i gospodarczych do planowania i realizacji lokalnych inicjatyw ma na celu lepsze określenie problemów występujących na konkretnym terenie i znalezienie właściwych sposobów na ich rozwiązanie. Głównym partnerem w tym podejściu są Lokalne Grupy Działania.

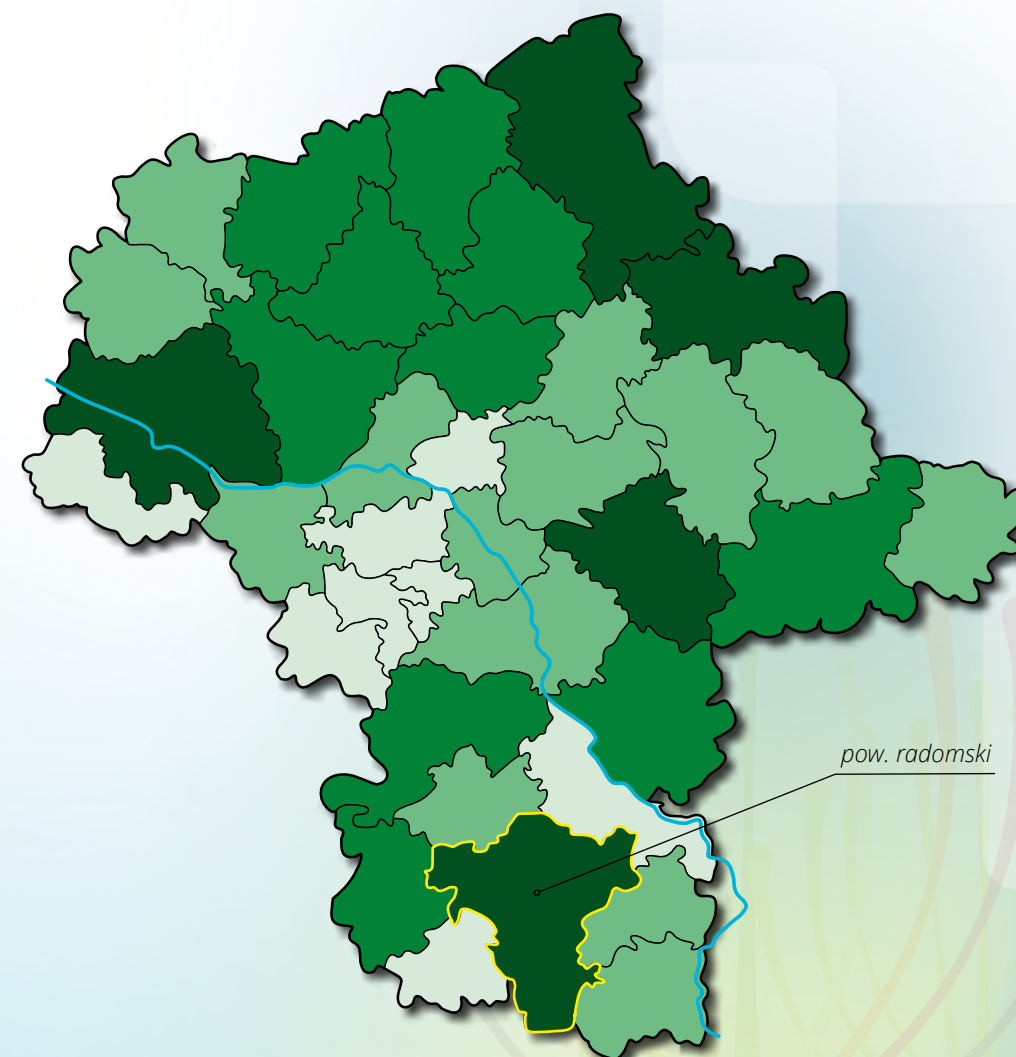
Instytucją zarządzającą PROW 2007-2013 jest minister rolnictwa i rozwoju wsi, który część zadań przekazał samorządom regionalnym. Samorząd Województwa Mazowieckiego wdraża następujące działania objęte Programem:

- 125 - poprawianie i rozwijanie infrastruktury związanej z rozwojem i dostosowaniem rolnictwa i leśnictwa: schemat I - scalanie gruntów; schemat II - gospodarowanie rolniczymi zasobami wodnymi (limit łączny pomocy 46,3 mln euro)
- 321 - podstawowe usługi dla gospodarki i ludności wiejskiej (kwota wsparcia 164,1 mln euro)
- 313, 322, 323 - odnowa i rozwój wsi (pomoc na sumę 43,3 mln euro)
- Leader (budżet ogólny wynosi 337 mln zł, z czego działania wdrażane przez samorząd województwa - 268 mln zł).

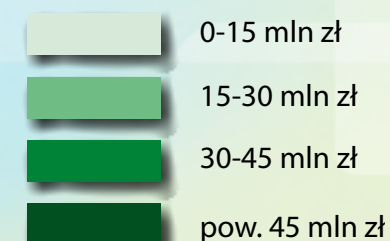
PROW cieszy się bardzo dużym zainteresowaniem beneficjentów. Środki są wykorzystywane na Mazowszu efektywnie i będą w pełni rozdysponowane w ramach przyznanego limitu. Dotychczas zakontraktowano ponad 80% funduszy. Większość projektów została rozliczona, a pozostałe są weryfikowane zgodnie z terminami określonymi w umowach (nawet do 2015 roku).

W niniejszej broszurze zaprezentowano dane wg stanu z 31.03.2014 roku.

Wartość otrzymanej pomocy EFRROW w podziale na powiaty

Wykorzystanie środków EFRROW w mln zł

Liczba projektów:
146 Wartość projektów:
91,92 mln zł Wartość dofinansowania:
48,78 mln zł

Słowo o powiecie

Teren powiatu o powierzchni 1530 km², zamieszkały przez 151 tys. ludzi, w skład którego wchodzi gminy: Gózd, Iłża, Jastrzębia, Jedlińsk, Jedlnia-Letnisko, Kowala, Pionki, Przytyk, Skaryszew, Wierzbica, Wolanów i Zakrzew uznawany jest za obszar rolniczy (np. z okolic Przytyka i Zakrzewa pochodzi 80% krajowych zbiorów papryki). Płody rolne radomskiego rolnictwa stanowią bazę surowcową dla lokalnego przetwórstwa spożywczego. Przemysł skoncentrowany jest w Radomiu i Pionkach, a w Radomiu funkcjonuje Rolno-Spożywczy Rynek Hurtowy. Miejscowości położone w Puszczy Kozienickiej lub na jej obrzeżach - np. Jedlnia-Letnisko - znane są z walorów rekreacyjnych. W ostatnich latach wzrosło zainteresowanie agroturystyką. W ślad za tym pojawiły się na wsi gospodarstwa specjalizujące się w tego typu usługach.

Działanie 125 Scalanie i melioracje

Obejmuje ono m.in. scalanie gruntów rolnych, urządzenie dróg dojazdowych, gospodarowanie rolniczymi zasobami wody w celu poprawy jakości gleb, a także zwiększenie retencji mającej podnieść poziom bezpieczeństwa mieszkańców przed powodzią. W związku z tym realizowana jest melioracja, sieć drenarska, buduje się lub naprawia wały przeciwpowodziowe, regulacji poddawane są rzeki. Na wszystkie projekty w tym działaniu Mazowsze otrzymało 46,3 mln euro.

W powiecie radomskim podpisane zostały trzy umowy dotyczące działania 125, których realizacja miała miejsce na terenie gminy Jedlińsk.

Umowy podpisane w ramach działania 125

Tytuł operacji	Rodzaj melioracji	Koszty całkowite	EFROW	Obszar realizacji projektu
Odbudowa - kształtowanie przekroju podłużnego oraz układu poziomego koryta rzeki Struga Wsolska w km 0+000-3+650 wraz z odbudową dwóch zbiorników retencyjnych, gm. Jedlińsk - etap I - km od 0+000 do 2+207	Podstawowe	1 614 636	949 067	Jedlińsk
Regulacja - kształtowanie przekroju podłużnego i poprzecznego oraz układu poziomego koryta rzeki Radomki w km 43+500-46+800 gm. Jedlińsk	Podstawowe	3 795 168	2 241 780	Jedlińsk
Odbudowa - kształtowanie przekroju podłużnego oraz układu poziomego koryta rzeki Struga Wsolska w km 0+000-3+650 wraz z odbudową dwóch zbiorników retencyjnych gm. Jedlińsk - etap II - km 2+207-3+650	Podstawowe	400 415	240 456	Jedlińsk
		5 810 219	3 431 303	

Dotychczas zakończono realizację jednego projektu – odbudowę przekroju koryta rzeki Struga Wsolska.

Zbiorniki wodne	Kształtowanie przekroju podłużnego i poprzecznego oraz układu poziomego koryta cieków naturalnego, wykraczające poza działania związane z utrzymaniem wód
2	2,2 km

Działanie 321 Podstawowe usługi dla gospodarki i ludności wiejskiej

Jest ono związane z rozwijaniem infrastruktury technicznej, zapewniającej dostęp do podstawowych usług dla ludności i gospodarki. Pomoc z pieniędzy unijnych udzielana jest na realizację projektów w dziedzinie gospodarki wodno-ściekowej, tworzenia systemu zbioru, segregacji i wywozu odpadów komunalnych, wytwarzania lub dystrybucji energii pochodzącej ze źródeł odnawialnych, oraz budowania infrastruktury szerokopasmowego Internetu. Limit pomocy finansowej w tym działaniu dla regionu wynosi 164,1 mln euro. Projekty dotyczą m.in. budowy wodociągów i kanalizacji, oczyszczalni ścieków (w tym zagrodowych), stacji uzdatniania wody, targowisk.

W zakresie działania 321 radomskie gminy podpisały 21 umów: Gózd (4), Jastrzębia (2), Iłża (2), Jedlińsk (3), Jedlnia-Letnisko, Kowala (2), Pionki, Przytyk (2), Skaryszew, Wolanów, Zakrzew (2).

Umowy podpisane w ramach działania 321

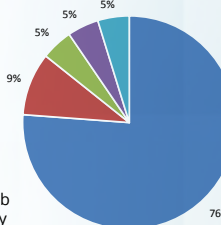
Nazwa beneficjenta	Tytuł operacji	Koszty całkowite	Środki EFROW	Zakres
Gmina Gózd	Poprawa stanu naturalnego i efektywności energetycznej przez zastosowanie systemu solarnego w placówkach szkolnych Gminy Gózd	322 458	198 232	wytwarzania lub dystrybucji energii ze źródeł odnawialnych, w szczególności wiatru, wody, energii geotermalnej, słońca, biogazu albo biomasy
Gmina Gózd	Poprawa stanu środowiska naturalnego oraz podniesienie standardów życia mieszkańców i atrakcyjności inwestycyjnej gminy poprzez budowę sieci kanalizacji sanitarnej z przyłączami, pompowniami w miejscowościach: Karszówka, Klwatka Królewska i Małęczyn na terenie gminy Gózd	2 913 377	1 793 544	gospodarka wodno-ściekowa
Gmina Gózd	Popraw warunków życia na obszarach wiejskich poprzez budowę sieci kanalizacji sanitarnej z przyłączami i pompowniami w miejscowościach: Kiedrzyń i Małęczyn na terenie gminy Gózd	1 584 032	968 019	gospodarka wodno-ściekowa
Gmina Gózd	Internet dla wszystkich - umożliwienie dostępu do szerokopasmowego Internetu mieszkańcom z terenu gminy Gózd	709 191	422 685	tworzenia i umożliwienia dostępu do infrastruktury szerokopasmowego Internetu lub modernizacji takiej infrastruktury
Gmina Iłża	Budowa sieci wodociągowej wraz z przyłączami w miejscowości Michałów oraz Białka, gmina Iłża	282 777	136 977	gospodarka wodno-ściekowa

Umowy podpisane w ramach działania 321 cd.

Gmina Iłża	Budowa systemu kanalizacji zagrodowej w gminie Iłża	5 491 287	3 351 707	gospodarka wodno-ściekowa
Gmina Jastrzębia	Budowa sieci kanalizacji sanitarnej w miejscowości Jastrzębia z odprowadzeniem ścieków do oczyszczalni w Lesiowie	4 914 967	3 021 495	gospodarka wodno-ściekowa
Gmina Jastrzębia	Budowa i przebudowa stacji uzdatniania wody w Jastrzębi na działkach o numerach ewidencyjnych 936 i 813/1	1 942 170	789 500	gospodarka wodno-ściekowa
Gmina Jedlińsk	Budowa sieci kanalizacji sanitarnej w Woli Gutowskiej i Piasecznie	3 114 472	1 899 067	gospodarka wodno-ściekowa
Gmina Jedlińsk	Zakup samochodu - śmieciarki do prowadzenia zbiórki i wywozu odpadów komunalnych	243 390	149 625	tworzenia systemu zbioru, segregacji, wywozu odpadów komunalnych
Gmina Jedlińsk	Poprawa zaopatrzenia mieszkańców gminy Jedlińsk w wodę poprzez budowę SUW Mokrosek i rozbudowę SUW we Wsoli	1 904 687	1 161 929	gospodarka wodno-ściekowa
Gmina Jedlnia-Letnisko	Przebudowa z rozbudową oczyszczalni ścieków w Jedlni-Letnisko	4 829 968	2 945 411	gospodarka wodno-ściekowa
Gmina Kowala	Budowa przydomowych oczyszczalni ścieków szansą na rozwiązanie problemów gospodarki wodno-ściekowej oraz zrównoważony rozwój gospodarczy i ochronę środowiska gminy Kowala	3 507 897	2 148 147	gospodarka wodno-ściekowa
Gmina Kowala	Poprawa stanu środowiska naturalnego oraz podniesienie standardu życia mieszkańców poprzez budowę przydomowych oczyszczalni ścieków na terenie gminy Kowala	911 642	555 879	gospodarka wodno-ściekowa
Gmina Pionki	Budowa kanalizacji sanitarnej w miejscowościach Mireń, Bieliny i Sucha w gminie Pionki	3 998 096	2 457 845	gospodarka wodno-ściekowa
Gmina Przytyk	Budowa kanalizacji sanitarnej w Przytyku - etap II	4 068 154	2 459 999	gospodarka wodno-ściekowa
Gmina Przytyk	Budowa targowiska w Przytyku	899 445	545 223	budowy, przebudowy, remontu lub wyposażenia targowiska stałego
Gmina Skaryszew	Przebudowa targowiska gminnego w miejscowości Skaryszew	1 793 635	729 120	budowy, przebudowy, remontu lub wyposażenia targowiska stałego
Gmina Wolanów	Budowa kanalizacji sanitarnej w miejscowościach Mniszek - Wawrzyszów.	2 572 025	1 557 024	gospodarka wodno-ściekowa
Gmina Zakrzew	Rozwiązanie problemów sanitarnych wsi w gminie Zakrzew - budowa przydomowych oczyszczalni ścieków	5 569 366	2 282 526	gospodarka wodno-ściekowa
Gmina Zakrzew	Modernizacja i rozbudowa systemu kanalizacji sanitarnej podciśnieniowej w gminie Zakrzew	2 249 029	1 336 317	gospodarka wodno-ściekowa
		53 822 065	30 910 271	

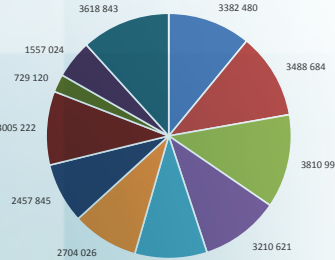
W powiecie radomskim największą popularnością cieszyły się projekty z zakresu gospodarki wodno-ściekowej

- Gospodarka wodno-ściekowa
- Budowa, przebudowa, remont lub wyposażenia targowiska stałego
- Tworzenie systemu zbioru, segregacji, wywozu odpadów komunalnych
- Tworzenie i umożliwienie dostępu do infrastruktury szerokopasmowego internetu lub modernizacji takiej infrastruktury
- Wytwarzanie lub dystrybucja energii ze źródeł odnawialnych, w szczególności wiatru, wody, energii geotermalnej, słońca, biogazu albo biomasy

Wartość dofinansowania ze środków EFRROW w podziale na gminy w ramach działania 321

- Gmina Gózd (4 umowy)
- Gmina Iłża (2 umowy)
- Gmina Jastrzębia (2 umowy)
- Gmina Jedlińsk (3 umowy)
- Gmina Jedlnia-Letnisko (1 umowa)
- Gmina Kowala (2 umowy)
- Gmina Pionki (1 umowa)
- Gmina Przytyk (2 umowy)
- Gmina Skaryszew (1 umowa)
- Gmina Wolanów (1 umowa)
- Gmina Zakrzew (2 umowy)

Na dzień 31.03.2014 zakończono realizację 13 projektów, których efekty przedstawia poniższa tabela

Liczba km wybudowanych sieci w wyniku realizacji programu z wyłączeniem przyłączy		Liczba wykonanych kanalizacji zagrodowych (szt.)	Energia odnawialna (MW)	Nowe targowiska
Wodociagowych (km)	Kanalizacyjnych sieciowych (km)			
4,6	71,27	566	0,15	1

Działanie 313, 322, 323 Odnowa i rozwój wsi

Celem tego działania jest wpływanie na poprawę jakości życia przez zaspokojenie potrzeb społecznych i kulturowych mieszkańców oraz promowanie terenów wiejskich. Chodzi również o rozwój tożsamości lokalnej społeczności, zachowanie dziedzictwa kulturowego i specyfiki obszarów wiejskich, a także o zwiększanie ich atrakcyjności turystycznej i inwestycyjnej. Przyznany Mazowszu limit pomocy unijnej wynosi 43,3 mln euro. W tym działaniu gminy budują świetlice i domy kultury, porządkują centra wsi, powstają ścieżki rowerowe, place zabaw, obiekty sportowe i turystyczne, tereny zielone, odnawiane są miejsca pamięci i pomniki historii.

W tym działaniu umowy zawarły następujące gminy: Gózd (2), Iłża (4), Jastrzębia, Jedlińsk (2), Jedlnia-Letnisko, Kowala, Przytyk (2), Skaryszew, Wierzbica, Wolanów (2), Zakrzew (7), oraz GBP w Zakrzewie i parafia św. Jana Chrzciciela w Zakrzewie.

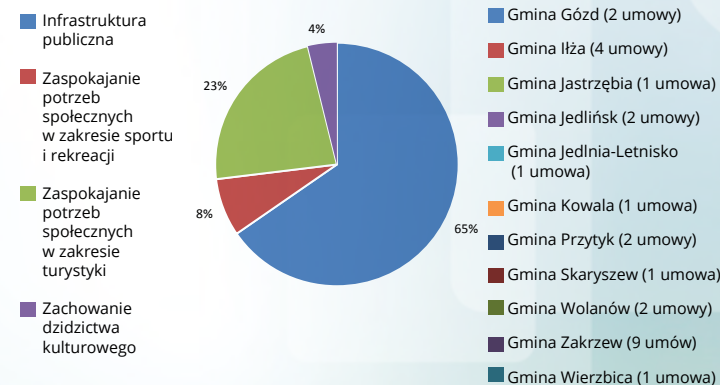
Umowy podpisane w ramach działania 313, 322, 323

Nazwa beneficjenta	Tytuł projektu	Kwota EFRROW	Typ operacji
Gmina Gózd	Poprawa wizerunku wsi poprzez przebudowę i zagospodarowanie placu przy Urzędzie Gminy, ul. Radomska 7	119 255	infrastruktura publiczna
Gmina Gózd	Kształtowanie centrum wsi poprzez zagospodarowanie terenu na „Skwerek rodzinny” w miejscowości Gózd, gmina Gózd	195 659	zaspokajanie potrzeb społecznych w zakresie turystyki
Gmina Iłża	Remont budynku OSP z przeznaczeniem na wiejski ośrodek kultury w Prędocinie	348 957	infrastruktura publiczna

Umowy podpisane w ramach działania 313, 322, 323 cd.

Gmina Iłża	Remont budynku świetlicy-strażnicy w Pakosławiu	180 047	infrastruktura publiczna
Gmina Iłża	Remont budynku świetlicy w Seredzicach	230 463	infrastruktura publiczna
Gmina Iłża	Adaptacja budynku OSP w Alojzowie na świetlicę wiejską	55 723	infrastruktura publiczna
Gmina Jastrzębia	Dokończenie budynku świetlicy wraz z wyposażeniem w Mąkoszach Starych	212 737	infrastruktura publiczna
Gmina Jedlińsk	Zagospodarowanie centrum wsi ul. Warszawska w Jedlińsku	480 811	infrastruktura publiczna
Gmina Jedlińsk	Budowa Centrum Kultury Wiejskiej w Mokrosęku	359 137	infrastruktura publiczna
Gmina Jedlnia-Letnisko	Budowa deptaka przy ulicy Nadrzecznej w Jedlni-Letnisko	308 243	zaspokajanie potrzeb społecznych w zakresie turystyki
Gmina Kowala	Zagospodarowanie skweru w Kowali	201 119	zaspokajanie potrzeb społecznych w zakresie sportu i rekreacji
Gmina Przytyk	Przebudowa i adaptacja strażnicy OSP w Domanowie z przeznaczeniem na działalność kulturalno-rekreacyjną	257 730	infrastruktura publiczna
Gmina Przytyk	Budowa Domu Ludowego we Wrzeszczowie	213 388	infrastruktura publiczna
Gmina Skaryszew	Odnowa części centrum miejscowości poprzez budowę parkingu przy ul. Kunegundy i przebudowę chodników przy ul. Kunegundy i Kościuszki w Skaryszewie	116 528	infrastruktura publiczna
Gmina Wierzbica	Kontynuacja budowy świetlicy we wsi Pomorzany	159 034	infrastruktura publiczna
Gmina Wolanów	Zagospodarowanie terenu wokół budynku Urzędu Gminy, przebudowa placu i parkingów, przebudowa urządzeń elektroenergetycznych i oświetlenia drogowego	166 295	infrastruktura publiczna
Gmina Wolanów	Rozbudowa budynku garażu o świetlicę wiejską i garaż	141 143	infrastruktura publiczna
Gmina Zakrzew	Centrum wsi Cerekiew - etap II	488 129	infrastruktura publiczna
Gmina Zakrzew	Modernizacja świetlicy Zakrzewska Wola	186 330	infrastruktura publiczna
Gmina Zakrzew	Budowa centrum wsi Zakrzew - II etap	152 576	zaspokajanie potrzeb społecznych w zakresie turystyki
Gmina Zakrzew	Park historyczny - Rycerze Bogurodzicy - II etap	213 895	zaspokajanie potrzeb społecznych w zakresie turystyki
Gmina Zakrzew	Budowa centrum wsi Zatoplice	302 756	zaspokajanie potrzeb społecznych w zakresie turystyki
Gmina Zakrzew	Budowa Muzeum Pożarnictwa w Dąbrówce Podługznej	500 000	infrastruktura publiczna
Gmina Zakrzew	Budowa centrum wsi Dąbrówka Nagórna „W” - II etap	230 441	zaspokajanie potrzeb społecznych w zakresie turystyki
Gminna Biblioteka Publiczna w Zakrzewie	Park historyczny - Rycerze Bogurodzicy	286 327	zaspokajanie potrzeb społecznych w zakresie sportu i rekreacji
Parafia kościoła rzymskokatolickiego pw. św. J. Chrzyciela gm. Zakrzew	Prace konserwatorskie w zabytkowym zespole kościoła parafialnego pw. św. J. Chrzyciela w Zakrzewie	347 424	zachowanie dziedzictwa kulturowego
		6 454 147	

Większość operacji dotyczyła infrastruktury publicznej. Trzy projekty obejmowały zaspokajanie potrzeb w zakresie sportu i rekreacji, jeden zaspokajania potrzeb społecznych w zakresie turystyki oraz jeden zachowania dziedzictwa kulturowego

Wartość dofinansowania ze środków EFRROW w podziale na gminy w ramach działania 313, 322, 323

Na dzień 31.03.2014 zakończono realizację 25 projektów, których efekty prezentuje wykres poniżej

LEADER

To podejście jest skuteczną metodą wspierania procesów rozwojowych na wsi, opartą na aktywności mieszkańców, którzy decydują co i jak chcą zrobić dla społeczności, w której żyją. LGD tworzą równoprawni partnerzy publiczni, prywatni i społeczni. W tej chwili na Mazowszu jest 35 LGD (plus dwie LGD mające siedzibę poza województwem, ale obejmujące również mazowieckie gminy), które mają do dyspozycji 337 mln zł. Największą LGD współtworzy 140 tys. mieszkańców w 23 gminach (przeciętnie LGD to ok. 7 gmin).

W powiecie radomskim funkcjonują 3 Lokalne Grupy Działania:

- Stowarzyszenie LGD „Razem dla Radomki” z siedzibą w Radomiu, do którego należą gminy: Jedlińsk, Przytyk, Wolanów i Zakrzew;
- „Wspólny Trakt”, która ma biuro w Skaryszewie, współtworzą: Kowala, Skaryszew i Wierzbica;
- „Dziedzictwo i Rozwój” z siedzibą w Zwoleniu, do której należą: Gózd, Iłża, Jastrzębia, Jedlnia-Letnisko oraz Pionki.

Działanie 413

Opracowany przez LGD plan pracy w postaci Lokalnej Strategii Rozwoju ma na celu m.in. poprawę jakości życia, tworzenie pozarolniczych miejsc pracy, aktywizowanie mieszkańców, promocję twórczości kulturalnej. W ramach realizacji LSR Lokalne Grupy Działania wybierają projekty, które następnie trafiają do samorządów wojewódzkich (tzw. Małe Projekty oraz Odnowa i rozwój wsi). Wśród podpisanych na Mazowszu 1805 umów w kategorii „Małe Projekty” najwięcej (831) zawarły samorzady terytorialne. Najczęściej finansowane były szkolenia, imprezy kulturalne, zagospodarowanie przestrzeni publicznej, turystyka i rekreacja. W województwie mazowieckim limit pomocy na „Małe Projekty” wynosi 62,46 mln zł; w kategorii „Odnowa i Rozwój Wsi” zawarto w tym czasie 538 umów najczęściej na projekty dotyczące infrastruktury publicznej, turystyki, sportu i rekreacji. W tym działaniu jest do rozdysponowania w regionie 139,2 mln zł.

W omawianym działaniu w powiecie radomskim zawarto 102 umowy (OW 29 + MP 73) na łączną kwotę dofinansowania 8,85 mln zł.

Działanie 421

Pozwala ono na podejmowanie wspólnych przedsięwzięć we współpracy międzyregionalnej lub międzynarodowej. Na Mazowszu w sumie realizowanych jest 29 projektów na kwotę około 3,3 mln zł, z dofinansowaniem unijnym wynoszącym 2,7 mln zł. Limit na działanie 421 w regionie ogółem to 6,04 mln zł.

LGD „Razem dla Radomki” bierze udział w dwóch projektach współpracy. Jej limit finansowy w tym działaniu to 174 tys. zł. LGD „Wspólny Trakt” realizuje dwa projekty współpracy dotyczące turystyki. Jej budżet na to działanie wynosił 103 tys. zł. Stowarzyszenie LGD „Dziedzictwo i Rozwój” podjęło międzyregionalny projekt współpracy w obszarze edukacji; na działanie 421 dysponowało limitem w kwocie 285 tys. zł.

Działanie 431

Aby umożliwić efektywną pracę Lokalnym Grupom Działania wdrażającym strategię rozwoju, a także podnoszenie kwalifikacji jej członków, otrzymały one pomoc finansową na pokrycie kosztów funkcjonowania. Może ona dotyczyć m.in. wydatków administracyjnych, szkoleń, organizowania i przeprowadzania akcji promocyjnych lub kulturalnych na terenie realizowania lokalnych strategii rozwoju.

Poszczególne LGD w działaniu 431 miały do dyspozycji maksimum.: LGD „Wspólny Trakt” - 998 tys. zł, „Razem dla Radomki” - 1,8 mln zł, „Dziedzictwo i Rozwój” - 2,67 mln zł.

LGD „Razem dla Radomki”

Oprócz gmin powiatu radomskiego do LGD „RdR” należy Przysucha i Wieniawa z powiatu przysuskiego. Na obszarze funkcjonowania Grupy mieszka 58 tys. osób. W gospodarce dominującym sektorem jest rolnictwo.

Członkowie Grupy wdrażają Lokalną Strategię Rozwoju oraz Lokalną Strategię Rozwoju Produktu Turystycznego. Biorąc pod uwagę wszystkie uwarunkowania i analizy wyznaczone zostały 3 cele ogólne: * podniesienie atrakcyjności turystycznej obszaru LGD; * integracja i aktywizacja społeczności wiejskiej; * różnicowanie działalności gospodarczej i tworzenie miejsc pracy poza rolnictwem.

LGD „Wspólny Trakt”

W opracowanej przez Grupę Lokalnej Strategii Rozwoju nakreślone zostały do realizacji dwa cele ogólne (a także cele szczegółowe i działania): *poprawa jakości życia mieszkańców obszaru LGD z wykorzystaniem przyrodniczych i kulturowych walorów regionu; *aktywizacja mieszkańców i wzmocnienie kapitału społecznego na rzecz rozwoju obszaru LGD „Wspólny Trakt”. Wśród

celów szczegółowych Grupa zapisała m.in.: *rozwój specjalistycznych usług turystycznych i sportowych; *rozwój przedsiębiorczości mieszkańców z uwzględnieniem działalności nierolniczej; *wzrost kompetencji ludności na obszarze LGD; *podnoszenie jakości produktów i usług.

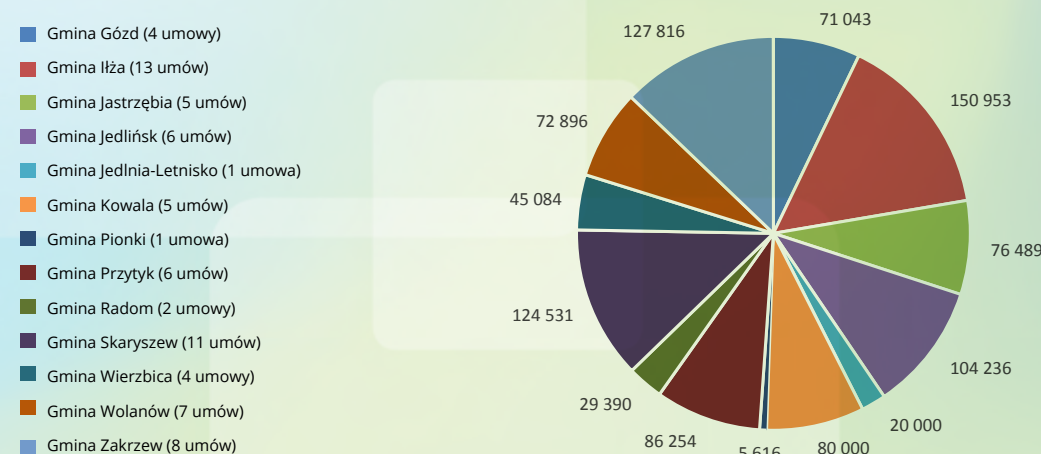
LGD „Dziedzictwo i Rozwój”

Poza pięcioma gminami powiatu radomskiego do Grupy należą również gminy: Kazanów, Policzna, Przyłek, Tczów i Zwoleń z powiatu zwoleńskiego, oraz Ciepiałów z powiatu lipskiego. Gminy członkowskie charakteryzuje wspólna tradycja historyczna i kulturowa. Obszar działania Grupy zamieszkuje 94 tys. osób, obejmuje 1427 km². Z punktu widzenia gospodarki rolnej teren ten cechują niekorzystne warunki (gleby IV, V i VI klasy bonitacyjnej). Lokalna Strategia Rozwoju przewiduje, oprócz celów szczegółowych, realizację trzech strategicznych celów ogólnych: *podniesienie atrakcyjności turystycznej i wypoczynkowej; *wykorzystanie dziedzictwa kulturowego do rozwoju, integracji i promocji obszaru LGD; *aktywizację zawodową i społeczną mieszkańców.

Budżety Lokalnych Grup Działania

Nazwa LGD	Umowy ramowe - kwota								
	limit na działanie 413					limit na działanie 421	limit na działanie 431		
	ogółem 413	413-311	413-312	413-313.322.323	413 - małe projekty		ogółem 431	koszty bieżące	nabywanie umiejętności i aktywizacja
Lokalna Grupa Działania „Wspólny Trakt”	3 995 620	150 000	356 726	2 746 715	742 179	103 335	998 905	700 000	298 905
Stowarzyszenie „Dziedzictwo i Rozwój”	11 041 460	1 104 150	1 104 150	7 177 000	1 656 160	285 555	2 676 725	1 228 180	1 448 545
Lokalna Grupa Działania Stowarzyszenie „Razem dla Radomki”	8 147 952	563 500	692 973	5 663 484	1 227 995	174 516	1 806 988	1 342 711	464 277

Wartość dofinansowania ze środków EFRROW w podziale na gminy w ramach działania Małe Projekty

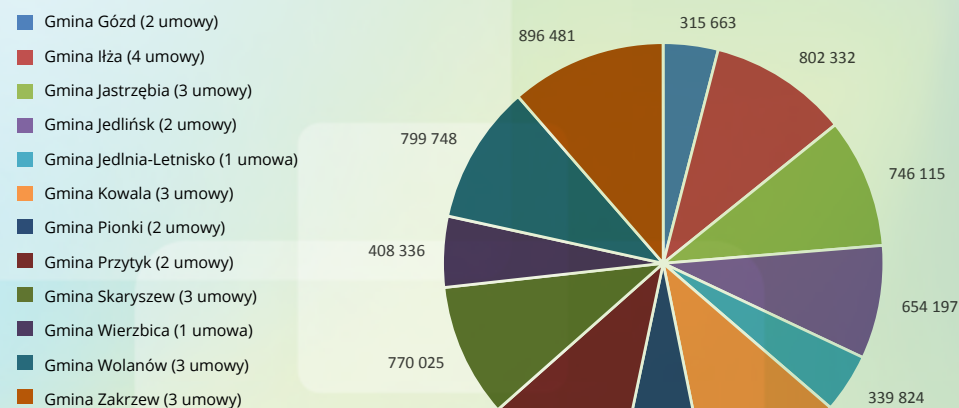

Umowy podpisane w ramach działania Odnowa i rozwój wsi

Nazwa beneficjenta	Tytuł operacji	Typ operacji	Koszt całkowity operacji	Kwota EFRROW
Gmina Gózd	Niwelacja zagrożeń związanych z wypadkami samochodowymi i poprawa bezpieczeństwa oraz wzrost jakości usług turystycznych poprzez budowę parkingów i chodników w miejscowości Gózd i w miejscowości Klwatka na terenie gminy Gózd	infrastruktura publiczna	98 195	60 568
Gmina Gózd	Nowoczesna wieś - budowa świetlicy wiejskiej wraz z wyposażeniem, zagospodarowaniem terenu i budową wielofunkcyjnego boiska w miejscowości Wojślawice Kolonia, gmina Gózd	zaspakajanie potrzeb społecznych w zakresie turystyki	391 654	255 095
Gmina Iłża	Wzrost atrakcyjności społecznej, kulturalnej i sportowej mieszkańców poprzez remont świetlicy-strażnicy w Krzyżanowicach oraz budowę boiska wielofunkcyjnego wraz z ogrodzeniem	infrastruktura publiczna	434 164	227 237
Gmina Iłża	Rozbudowa budynku strażnicy o część przeznaczoną na Wiejski Ośrodek Kultury w Jedlance Starej	infrastruktura publiczna	906 034	300 000
Gmina Iłża	Rozbudowa i nadbudowa świetlicy-strażnicy w Kotlarce	infrastruktura publiczna	1 145 137	126 500
Gmina Iłża	Podniesienie atrakcyjności turystycznej i rekreacyjnej terenu LGD poprzez budowę placów zabaw na terenie gminy Iłża	zaspakajanie potrzeb społecznych w zakresie turystyki	235 923	148 595
Gmina Jastrzębia	Remont obiektu komunalnego w Jastrzębiu wraz z budową parkingów i dojazdów	infrastruktura publiczna	445 300	273 750
Gmina Jastrzębia	Urządzenie placu w centrum Jastrzębi	infrastruktura publiczna	431 340	254 407
Gmina Jastrzębia	Budowa placów zabaw w pięciu miejscowościach Gminy Jastrzębia	zaspakajanie potrzeb społecznych w zakresie turystyki	333 501	217 958
Gmina Jedlińsk	Budowa Centrum Kultury Wiejskiej w Bierwieckiej Woli	infrastruktura publiczna	643 270	395 623
Gmina Jedlińsk	Budowa ogólnodostępnego boiska wielofunkcyjnego, placu zabaw z elementami małej architektury w Czarnym Ługu	zaspakajanie potrzeb społecznych w zakresie turystyki	512 399	258 574
Gmina Jedlnia-Letnisko	Budowa ciągu pieszo-rowerowego w pasie ulicy Nadrzecznej w m. Jedlnia-Letnisko gm. Jedlnia-Letnisko	zaspakajanie potrzeb społecznych w zakresie turystyki	566 118	339 824
Gmina Kowala	Utworzenie kompleksu turystyczno-rekreacyjnego w Kowali	zaspakajanie potrzeb społecznych w zakresie turystyki	2 063 261	500 000
Gmina Kowala	Zmiana sposobu realizacji użytkowania remizy OSP na świetlicę wiejską wraz ze zmianą dachu dwuspadowego na dach kopertowy	infrastruktura publiczna	213 188	130 509
Gmina Kowala	Remont i adaptacja budynku byłej plebanii w Trabcicach z przeznaczeniem na Dom Pamięci Księdza Romana Kotlarza	infrastruktura publiczna	300 756	195 613
Gmina Pionki	Budowa boiska sportowego wielofunkcyjnego o sztucznej nawierzchni z wyposażeniem oraz urządzeń sportowych przy Publicznej Szkole Podstawowej w Laskach, Gmina Pionki	zaspakajanie potrzeb społecznych w zakresie turystyki	292 145	179 918
Gmina Pionki	Budowa boiska wielofunkcyjnego w miejscowości Jaroszki	zaspakajanie potrzeb społecznych w zakresie turystyki	505 986	329 096
Gmina Przytyk	Budowa ciągu pieszo-rowerowego wraz z budową kładki przez rzekę Radomkę w ciągu od ul. Rzecznej do wylotu ul. Radomskiej, z chodnikiem przy ul. Rzecznej i przebudowę fragmentu ul. Radomskiej	infrastruktura publiczna	1 961 638	500 000

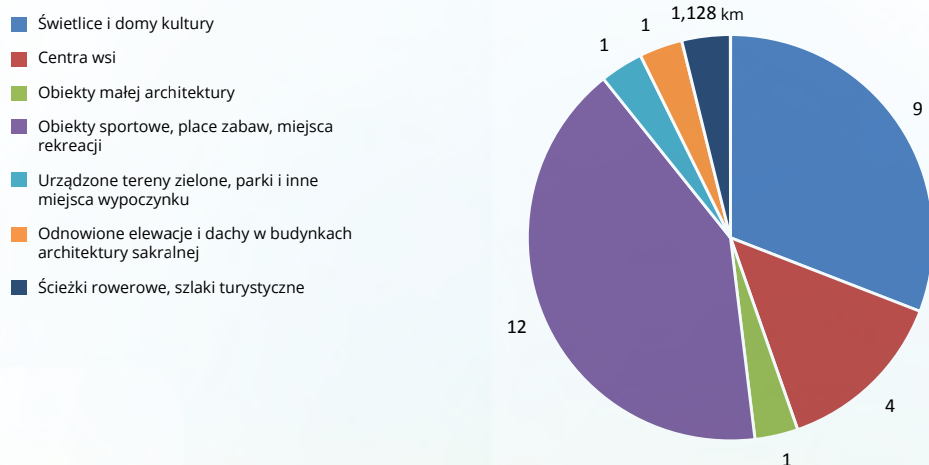
Gmina Przytyk	Budowa boiska sportowego w miejscowości Wrzos	zaspakajanie potrzeb społecznych w zakresie turystyki	1 199 431	300 000
Gmina Skaryszew	Utwardzenie terenu wzdłuż ulicy Kościelnej w miejscowości Makowiec	infrastruktura publiczna	197 522	106 049
Gmina Skaryszew	Budowa remizy ze świetlicą w miejscowości Gębarzów	infrastruktura publiczna	332 429	163 976
Gmina Skaryszew	Utworzenie ośrodka społeczno-kulturalnego w miejscowości Chomentów Puszczy przy ulicy Głównej	infrastruktura publiczna	977 238	500 000
Gmina Wierzbica	Kontynuacja budowy boisk sportowych przy publicznym gimnazjum w Wierzbie	zaspakajanie potrzeb społecznych w zakresie turystyki	664 228	408 336
Gmina Wolanów	Remont i wyposażenie budynków nr 1 i 2 Świetlicy Wiejskiej (gminy Wolanów, powiat radomski) wraz z budową podjazdu dla niepełnosprawnych oraz budowa ogrodzenia terenu działki nr 615, na której zlokalizowane są budynki świetlicy	infrastruktura publiczna	391 790	240 854
Gmina Wolanów	Budowa boiska sportowego z infrastrukturą techniczną w Gminie Wolanów	zaspakajanie potrzeb społecznych w zakresie turystyki	748 442	333 705
Gmina Zakrzew	Centrum wsi Zakrzew - III etap	infrastruktura publiczna	365 333	229 815
Gmina Zakrzew	Budowa Domu Ludowego w Dąbrówce Nagórnej	infrastruktura publiczna	901 340	500 000
Gmina Zakrzew	Budowa Centrum Rekreacji w miejscowości Gulin	zaspakajanie potrzeb społecznych w zakresie turystyki	546 120	166 666
Parafia rzymskokatolicka pw. św. Jana Chrzciciela i św. Stanisława Kostki w Mniszku gm. Wolanów	Rewitalizacja zabytkowego kościoła w miejscowości Mniszek	infrastruktura publiczna	346 229	225 189
			18 150 110	7 867 857

Wartość dofinansowania ze środków EFRROW w podziale na gminy w ramach działania Odnowa i rozwój wsi

Efekty rzeczowe zakończonych inwestycji (zakończono 18 projektów)

Podsumowanie

Program Rozwoju Obszarów Wiejskich 2007-2013 otworzył nowe szanse dla mieszkańców wsi oraz małych miast i był niewątpliwie wsparciem dla przemian jakie się tam dokonały. Aktywność środowisk wiejskich w pozyskiwaniu funduszy unijnych w bardzo korzystny sposób wpływa na wzrost poziomu i jakości życia na wsi, na wielofunkcyjny rozwój terenów wiejskich, a także na planową ochronę środowiska naturalnego. Korzyści te są wszakże uzależnione od napływu środków publicznych. Spójrzmy na efekty dokonań jakie nastąpiły w powiecie radomskim. A oto co zostało zrobione:

Wartość dofinansowania na 1 mieszkańca - **323 zł**

Zbiorniki wodne - **2**

Regulacja rzek - **2,2 km**

Wodociągi - **4,6 km**

Kanalizacja sieciowa - **71,2 km**

Kanalizacje zagrodowe - **566 szt.**

Świetlice, domy kultury - **13**

Obiekty sportowe, place zabaw - **7**

Rewitalizacja architektury sakralnej - **4**

Centra wsi - **4**

Tereny zielone, parki - **3**

Obiekty małej architektury - **3**

Ścieżki rowerowe - **0,4 km**

Udostępnianie sprzętu - **1**

Organizacja szkoleń - **3**

Organizacja imprez kulturalnych i promocyjnych - **12**

Promocja lokalnej twórczości - **4**

Promocja lokalnej przedsiębiorczości - **8**

Remont świetlic - **2**

Punkty informacji turystycznej - **16**

Obiekty małej architektury turystycznej - **18**

Promocja dziedzictwa krajobrazu - **2**

Renowacja obiektów zabytkowych - **2**

Kultywowanie miejscowych tradycji i obrzędów - **4**

Promocja lokalnego dziedzictwa kulturowego i historycznego - **3**

Spektrum działań inwestycyjnych PROW w powiecie radomskim było bardzo szerokie. Liczne projekty dotyczyły zarówno gospodarki wodno-ściekowej jak i kultury, oraz sportu i rekreacji.

Środki EFRROW wykorzystane w powiecie radomskim z podziałem na poszczególne działania

